

Federaal pensioenbeleid 2003-2007

Tobback op de rooster gelegd

| Lies Vandecasteele |

De demografische realiteit van de vergrijzing slorpt al meerdere jaren de aandacht van het pensioenbeleid op. Het magische jaar 2010, als de babyboomgeneratie aan de pensioenpoorten komt aankloppen, nadert met rasse schreden en verhit hier en daar de gemoederen. Al te vaak wordt om alle nuances heen gefietst, om dan onterecht te besluiten dat de betaalbaarheid van onze pensioenen niet langer gehandhaafd kan worden, dat de pensioenen niet langer het groeiende welvaartspeil in de samenleving zullen kunnen volgen. We worden voortdurend met allerlei rampscenario's bestookt, het einde van het wettelijk pensioen lijkt nabij.

Deze gedachtegang mogen we niet zomaar slikken. Het toenemend aantal langer levende ouderen in het totaal van de bevolking is geen catastrofe. Ook niet voor de pensioenen. Integendeel. Het is een positieve en tevens natuurlijke demografische evolutie. Het vergrijzingverhaal kan dus evengoed begrepen worden als een kans om de solidariteit in onze sociale zekerheid te waarborgen en zelfs te versterken. Alles hangt af van de door het politieke beleid gemaakte keuzen, de genomen

beslissingen, de achterliggende visie en de in werking gestelde maatregelen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat deze kwestie talrijke landen in de Europese Unie (EU) er terecht heeft toe aangezet zich te bekommeren om hun pensioenstelsel.

En wat met België? Heeft ons land tijdens de voorbije legislatuur die kans gegrepen? Slaagde pensioenminister Bruno Tobback (SP.a) er in de Belgische wettelijke en aanvullende pensioenen voor te bereiden op de toekomst? Welke klemtonen legde Paars daarbij? Wat vormen de sterkten en de zwakten? Welke uitdagingen blijven overeind? Op zoek naar een antwoord onderwierpen we het paarse pensioenbeleid voor de privé-sector aan een grondige test: 'Het rapport'.

Lies Vandecasteele

werkt op de pensioendienst-studiedienst
LCM/OKRA.

I. Regeerakkoord - pensioenuitdagingen

Al van bij het begin van haar legislatuur werd Paars geconfronteerd met de pensioenuitdagingen voor de 21ste eeuw. Wilde ze de ingrijpende gevolgen van de ouder wordende samenleving accuraat aanpakken, dan zou ze structurele maatregelen moeten uitwerken. Geen taak zo moeilijk voor een politicus als beleid voeren op lange termijn, in dit geval om de pensioenuitdagingen aan te pakken, zo bleek nogmaals.

Betaalbaarheid van de pensioenen

Budgettaire - Door het toenemend aantal ouderen in de totale bevolking en de verlenging van de pensioenduur nemen de overheidsuitgaven voor de wettelijke pensioenen geleidelijk aan toe. Om dit te kunnen opvangen, moest Paars volgende twee budgettaire doelstellingen in acht nemen. Enerzijds moest ze jaarlijks een begrotingsoverschot van minimaal 0,2% creëren. Op die manier zou tegen 2030 een drastische afbouw van de overheidsschuld tot 60% van het bruto binnenlands product (BBP) moeten leiden tot een versnelde schuldafbouw en, daaruit volgend, een daling van de rentelasten (omgekeerd sneeuwbaaleffect). Het ontstane budgettaire surplus, anderzijds, moest het mogelijk maken verder financiële reserves voor de toekomstige pensioenen aan te leggen via het in 2001 opgerichte Zilverfonds.

Werkgelegenheidsgraad - Eén van de belangrijkste sleutels om de kosten van de vergrijzing op te vangen, ligt in het drastisch verhogen van de werkgelegenheidsgraad. Het halen van

de doelstellingen van de Europese Top van Lissabon was daarbij voor de regering het richtsnoer, te weten onder andere een werkgelegenheidsgraad van oudere werknemers (55-64 jaar) van 50% in 2010. De Belgische arbeidsmarkt lijdt in vergelijking met de EU onder een belangrijke jobachterstand: op honderd personen op arbeidsleeftijd zijn er slechts zestig aan het werk - dat is vier minder dan in het EU-gemiddelde. De door België opgelopen achterstand inzake werkgelegenheidsgraad betreft vooral de leeftijdsklassen van 55 tot 64 jaar. Een hogere werkgelegenheidsgraad - vooral in voornoemde categorie - moet het gemakkelijker maken om onder meer fatsoenlijke pensioenen in de eerste en tweede pijler te financieren, zo meende Paars.

Garanderen van degelijke levensstandaard na pensionering

In vergelijkend Europees perspectief evolueren de Belgische globale pensioenuitgaven matig. Dit kan ondermeer toegeschreven worden aan de toepassing van een loonplafond bij de berekening van de hoogte van de nieuwe pensioenen en aan een niet volledige welvaartsvastheid van de pensioenen. Deze laatste zijn immers wel automatisch gekoppeld aan de evolutie van de prijzen, maar niet aan de evolutie van de lonen: er is dus koopkrachtvastheid, maar geen voortdurende koppeling aan de welvaart. Gelet op het feit dat gepensioneerden steeds langer leven met een pensioenuitkering, oefende het gebrek aan geregelde welvaartsaanpassingen in de periode 1991-2002 een duidelijk neerwaartse druk uit op het levensstandaardniveau van de gepensioneerden. Vooral dan bij de oudste.

“

Eén van de belangrijkste sleutels om de kosten van de vergrijzing op te vangen, ligt in het drastisch verhogen van de werkgelegenheidsgraad.

Nochtans is het wettelijk pensioen op latere leeftijd voor iedereen de belangrijkste waarborg voor een menswaardig inkomen. Daarom stond de nieuwe regering in 2003 voor de uitdaging een welvaartsmechanisme in te stellen. Ook de verdere uitbouw van een democratische toegang tot de tweede pensioenpijler (groepsverzekeringen en pensioenfondsen) moest hoog op de agenda staan van Paars om de levensstandaard van gepensioneerden op peil te houden. Om dan weer te verhelpen aan het verhoogde armoederisico bij ouderen, moest het wettelijk minimumpensioen en het basisbedrag van de inkomensgarantie voor ouderen (bijstandsuitkering) substantieel door de regering verhoogd worden.

Pensioenstelsel aanpassen aan veranderde noden

Het Belgisch pensioenstelsel diende gemoderiseerd zodat het zou beantwoorden aan de veranderde individuele en maatschappelijke noden, zoals de vraag naar flexibiliteit, mobiliteit en toenemende participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt. De complexe organisatie van ons pensioensysteem maakt dat de doorzichtigheid van het stelsel in het algemeen en de informatieverstrekking aan de rechthebbende in het bijzonder sterk voor verbetering vatbaar blijven. Zowel de overheid als de

instellingen die instaan voor de uitvoering van de pensioenwetgeving dienen daar verder in te investeren.

II. Eerst zien, dan geloven

Dé betaalbaarheid

“Dank u voor die mooie bloemen”

Hoewel we hier niet dieper zullen ingaan op het budgettaire aspect, is het - zacht uitgedrukt - meermaals gebleken dat een louter budgettaire strategie haar limieten heeft. Zeker met de tandem minister Reynders (MR) en vice-premier Van den Bossche (SP.a) aan het roer. Een simpele verwijzing naar het begrotingsjaar 2006 volstaat om aan te tonen dat van een budgettair beleid met langetermijnvisie geen sprake was. Van een reëel en effectief begrotingsoverschot evenmin. De éénmalige opsmukoperaties, zoals de overnames van pensioenfondsen en de verkoop van overheidsgebouwen, zitten ongetwijfeld nog vers in uw geheugen. Knap toch van Van den Bossche om dan nog glunderend van Reynders bloemen in ontvangst te durven nemen voor een “begroting met een licht overschot van 0,1% van het BBP”? De bloemen kwamen niet van het Rekenhof, vermoeden wij.

Langer werken ‘aanmoedigen’

Minder inkomsten en steeds meer uitgaven voor de sociale zekerheid. Het antwoord van de regering en de sociale partners werd grotendeels - maar niet uitsluitend - vervat in de Generatiepactwet van december 2005. Zesenzestig maatregelen moesten de sociale zekerheid betaalbaar houden en versterken voor toekomstige generaties. De kern van de

zaak? Meer mensen aan het werk zetten, langer werken aanmoedigen en vroeger stoppen ontmoedigen.

De lagere participatiegraad van oudere werknemers in ons land wordt niet veroorzaakt door een te lage wettelijke pensioenleeftijd, maar door een te lage gemiddelde feitelijke uitstapleeftijd (momenteel tussen 57 en 61 jaar, afhankelijk van statuut en geslacht). Paars beloofde dan ook terecht in het regeerakkoord de wettelijke pensioenleeftijd onaangetast te laten. Zij hield woord, maar introduceerde wel een meerjarig stappenplan dat de loopbaanvoorwaarde voor de toegang tot het conventionele brugpensioen geleidelijk aan zal verstrengen tot 35 gewerkte jaren. Het brugpensioen moet in de toekomst veeleer uitzondering dan regel worden, zo luidde het.

Op het vlak van pensioenrechten moet activiteit méér renderen dan inactiviteit, redeneerden Paars en de sociale partners. Drie concrete maatregelen gaven daar de voorbije vier jaar vorm aan. Ten eerste, verliezen werklozen en arbeidsongeschikten door ziekte of invaliditeit ouder dan vijftig sinds juli 2000 geen pensioenrechten meer als zij opnieuw een deeltijdse of voltijdse job aannemen met een loon dat lager ligt dan het laatst verdiende loon (van vóór de inactiviteit). Voorwaarde: minstens twintig jaar tewerkstelling als werknemer kunnen bewijzen. Daar iets tegen in brengen, is overbodig. Een positieve maatregel!

Vanaf 1 januari 2007, ten tweede, is het stelsel van de pensioenbonus in werking getreden. Dit houdt in dat een werknemer of een zelfstandig die na zijn 62ste verjaardag of na een loop-

baan van 44 jaar blijft doorwerken, straks op iets méér pensioen mag rekenen. Dit is 2 euro per effectief gewerkte dag. Wie drie jaar extra werkt na zijn 62ste, zal zo bovenop een hoger wettelijk pensioen (men heeft immers langer sociale bijdragen betaald) een extra pensioenbonus van 156 euro per maand bruto ontvangen. Niet slecht, zo lijkt het op het eerste gezicht. Maar zal dit daadwerkelijk de aanzet zijn voor mensen om langer te werken? De resultaten zullen zeker bescheiden zijn. Want, hoe kan de pensioenbonus mensen ertoe aanzetten om langer te werken als 55-jarigen die niet eens op de hun automatisch toegestuurde pensioenraming vermeld zien staan? Het systeem van de pensioenbonus wordt trouwens in 2012 opnieuw geëvalueerd op zijn effectiviteit.

Het jaarlijkse brutoloon dat meetelt in de pensioenberekening van werknemers wordt geïndexeerd, daarnaast om de twee jaar verhoogd met hetzelfde percentage als dat van de loonstijging (welvaartsaanpassing). In 2006 was dit loonplafond 44.081,27 euro. Vanaf 2007, ten derde, werd het bestaande loonplafond vanaf 58 jaar opgesplitst in een plafond voor de werkelijke lonen en een voor fictieve lonen. Dit laatste wordt in de pensioenberekening gebruikt bij perioden van inactiviteit. Voor de perioden van volledige werkloosheid, voltijds brugpensioen, volledige loopbaanonderbreking en volledig tijdskrediet zal het plafond namelijk geen tweejaarlijkse welvaartsaanpassing ondergaan. Enkel het loonplafond voor de werkelijke lonen en de overige types van inactiviteit (bijv. ziekte en invaliditeit) zal mee genieten van de volgende tweejaarlijkse welvaartsaanpassingen.

Door het loonplafond voor bepaalde perioden van 'vrijwillige' inactiviteit trager te laten evolueren, zullen deze perioden een lager pensioenbedrag opleveren dan gewerkte. Maar is bijv. brugpensioen vanaf 58 jaar wel een vrije keuze? Veelal is het dat niet omdat deze werknemers nog al te vaak als 'te oud' bestempeld worden. Is het gepast 58-plussers daarbovenop nogmaals te sanctioneren op het gebied van hun pensioenrechten? Natuurlijk niet. Het verschil in uiteindelijke pensioenrechten mag dan bovendien wel minimaal lijken, het gevaar bestaat dat deze maatregel de deur opent voor een tweesporenbeleid op langere termijn. Hogere loonplafonds voor de werkenden en lagere voor al diegenen die tijdens hun carrière bepaalde perioden inactief zijn geweest. Dit zou onaanvaardbaar zijn!

Rustpensioen... what's in a name?

Kunnen we de tewerkstelling bij de jongeren niet aanzwengelen, waarom zich dan niet wat meer op de gepensioneerden richten? Het regeerakkoord bleek (te) enthousiast op het vlak van de toegelaten arbeid voor gepensioneerden. Zodoende beloofde de bewindsploeg de inkomensplafonds van toegelaten arbeid voor wie de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt stelselmatig op te trekken. Zelfs geleidelijk aan af te schaffen. Het Generatiepact voorzag in een verhoging van de grenzen met 25%, gespreid over de jaren 2006 en 2007. Een toch wel sterke uitbreiding van de cumulmogelijkheden. "Een rustpensioen... what's in a name?", moet Tobback waarschijnlijk gedacht hebben. En van onbeperkt bijverdienen was al gauw geen sprake meer. Aan het begin van haar ambtstermijn verkondigde Paars dat de toegelaten arbeid van nieuwe vervroegde

gepensioneerden, daarentegen, moest afgeremd of onmogelijk gemaakt worden. Maar ook op dat punt werd de blauwe liberale stempeel al gauw met de rode mantel der liefde bedekt. De inkomensgrenzen werden voor deze groep dan maar gewoon bevroren.

Werken na zijn 65ste werd in 2006 administratief een stuk eenvoudiger. Althans wat de aangifteplicht betrof. De verplichte papieren aangifteformulieren voor de toegelaten arbeid werden toen immers vervangen door een gemakkelijkere controle via de elektronische of

“

Op het vlak van pensioenrechten moet activiteit méér renderen dan inactiviteit, redeneerden Paars en de sociale partners. Drie concrete maatregelen gaven daar de voorbije vier jaar vorm aan.

Dimona-aangifte. Deze maatregel is voor een grote groep gepensioneerden niet van toepassing: degenen jonger dan 65 jaar, zelfstandige gepensioneerden die hun activiteit niet volledig hebben stopgezet en echtgenoten van gepensioneerden gerechtigd op het gezinspensioen. Enkel een beperkte groep kan derhalve meegenieten van deze 'afschaffing van de aangifteplicht'.

Levensstandaard na pensionering

Wel bonus, geen welvaart

Als de overheid geen welvaartsaanpassingen van de sociale uitkeringen doorvoert, verarmen de uitkeringsgerechtigden in de privé-sector systematisch ten opzichte van de werkenden. Door de niet-systematische aanpassing van de pensioenen aan de welvaart tijdens

de periode 1992-2002, liepen de oudste pensioenen een welvaartsachterstand op van zelfs méér dan 10%. Daarom voerde de regering in het kader van het Generatiepact een welvaartsmechanisme in voor de sociale uitkeringen, waaronder ook de pensioenen. Het gaat niet om een automatische koppeling zoals bij de indexering. Genoemd mechanisme staat los van de sociale correcties die sommige pensioenen tijdens de paarse regeerperiode ondergingen om de opgelopen welvaartsachterstand - weliswaar in beperkte mate - te verkleinen. In 2006 werd eveneens een welvaartsmechanisme voor de bijstandsuitkeringen (integratieterugbetaling, inkomensgarantie voor ouderen...) ingesteld. Beide regelingen verplichten de regering om tweejaarlijks een financiële enveloppe vast te leggen voor welvaartsaanpassingen in de sociale zekerheid. De vaststelling van de enveloppe gebeurt na overleg tussen de sociale partners en de regering en op basis van een advies van de Studiecommissie voor de Vergrijzing. De gepensioneerden zelf hoeven niet verplicht geraadpleegd te worden. Ook niet via het Raadgevend Comité voor de Pensioensector (binnenkort de Federale Adviesraad voor Ouderen), hun officiële adviesorgaan t.a.v. de regering. Vreemd! Hoe en op welke manier de enveloppe wordt verdeeld over de verschillende sociale uitkeringen is niet bij wet vastgelegd.

De regering legde voor de eerste keer een financiële enveloppe vast voor de periode 2007-2009 voor de welvaartsaanpassing van de pensioenen. Al van bij de aanvang bleek duidelijk dat die te klein was voor een echt degelijke inhaaloperatie. De uitbreiding van het toegekende budget 2007 tot 70 miljoen

“

En natuurlijk werd de welvaartsbonus toevallig vlak voor de verkiezingen uitbetaald...

euro, na de begrotingscontrole eind 2006, veranderde daar weinig aan. Wat met de precieze uitwerking? Een jaarlijkse welvaartsbonus van 35 of 75 euro, dat is wat de oudste en laagste pensioenen in april 2007 kregen van minister Bruno Tobback (SP.a). Een schamel forfait dat overeenkomt met maximaal 6,25 euro bruto per maand. Het bedrag wordt bepaald door de duur van iemands loopbaan als werknemer of als zelfstandige. En natuurlijk werd de welvaartsbonus toevallig vlak voor de verkiezingen uitbetaald... De ingewikkelde administratieve uitwerking baart de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP) nog altijd grote zorgen. Niet voor niets richtte de RVP om die reden de interne administratieve 'Cel anomalieën' op. Wie kan nog volgen?

Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO)

Het regeerakkoord voorzag een zeer beperkte verhoging voor de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO). De IGO is een soort leefloon, een bijstandsregeling voor ouderen vanaf 64 jaar. Als zij een laag inkomen en weinig bestaansmiddelen hebben, wordt dat aangevuld tot het IGO-bedrag. Tobback deed op dat vlak meer dan verwacht: een aangename vaststelling.

Sinds 1 september 2004 werd het maandelijkse basisbedrag van de IGO jaarlijks met 10 euro verhoogd. Niettemin lag het bedrag voor een alleenstaande daardoor nog steeds onder de

officieel gebruikte armoederisicogrens van 777 euro. Vanaf 1 december 2006 kwam er daarom nog een verhoging met 60 euro van het basisbedrag, wat de IGO optrok tot de armoedegrens. Aangezien Paars de minimumpensioenen van werknemers de voorbij jaren - schandalig genoeg - stiefmoederlijk behandelde, stellen we een opmerkelijke tendens vast dat steeds meer gepensioneerde werknemers terugvallen op de IGO, als aanvulling bovenop het minimumpensioen.

Alvorens aanspraak te kunnen maken op de IGO, moet je een bestaansmiddelenonderzoek ondergaan. De bestaansmiddelen van wie samenwoont met de gepensioneerde, worden daarbij ook in rekening gebracht. Zo werd in het verleden ook rekening gehouden met de bestaansmiddelen van de kinderen als ouderen bij hun kinderen inwoonden. Tobbacq bracht daar met recht en rede verandering in. Sinds mei 2004 worden ouderen die bij hun kinderen inwonen voor het IGO-bestaansmiddelenonderzoek beschouwd als alleenwonenden. Bijgevolg hebben zij nu recht op het verhoogde basisbedrag, terwijl zij vroeger enkel recht hadden op het lagere basisbedrag voor samenwonenden.

“

Oorspronkelijk wou de regering de uitbetaling van het kapitaal van een groepsverzekering geleidelijk aan opschuiven naar 65 jaar. De sociale partners hebben dat gelukkig tegengehouden.

Wie het kleine niet eert

In het verleden werden de kleinste pensioenen waarvan het jaarbedrag lager lag dan een jaarlijks geïndexeerd minimumbedrag (in 2006 was dit voor werknemers 99,14 euro) niet uitbetaald. De Programmawet van 28 december 2006 bracht daar terecht verandering in. Als gevolg hiervan betaalt de RVP sinds 1 februari 2007 de kleinste werknemerspensioenen toch uit. Bij de zelfstandigen is dat al vanaf 1 januari. Nieuwe gepensioneerden krijgen hun rechten automatisch toegekend. Wie al met pensioen is, daarentegen, moet hiervoor wel een aanvraag indienen.

Aanvullende pensioenen

Hoewel de aandacht in de eerste plaats moet gaan naar het behoud en de versterking van de eerste pijlerpensioenen, was de regering van mening dat een gedemocratiseerde tweede pensioenpijler cruciaal is. Bijgevolg nam Paars volgende initiatieven.

Minister Tobbacq beloofde in het begin van zijn ambtstermijn een aanvullend pensioen voor niet-statutaire ambtenaren. Jammer genoeg kreeg hij zijn voorontwerp niet goedgekeurd - omdat de Waalse socialistische ministers de bespreking blokkeerden. Zij vreesden dat veel Brusselse en Waalse gemeenten een extralegaal pensioen voor niet-statutairen niet kunnen betalen. Een gemiste kans!

Ten tweede wou de regering oorspronkelijk de uitbetaling van het kapitaal van een groepsverzekering geleidelijk aan opschuiven naar 65 jaar. De sociale partners konden dit gelukkig tegenhouden. In plaats daarvan voerde minister Reynders volgende 'stimulerende' maatregel in: de personenbelasting op het gedeelte van het kapitaal dat werknemers met eigen

bijdragen hebben opgebouwd, wordt verlaagd van 16,5% naar 10% als men zijn kapitaal pas opneemt op 65 jaar.

Ten derde werd in het kader van de oprichting van een Kruispuntbank voor de sociale zekerheid eind 2006 een gegevensdatabank 'Opbouw aanvullende pensioenen' opgericht. Die verzamelt gegevens betreffende alle Belgische en buitenlandse aanvullende pensioenen voor werknemers, zelfstandigen en ambtenaren.

Zelfstandigen

Onder de noemer 'versterken van het ondernemerschap' leek het dat het pensioenbeleid sterk blauw getint zou worden. Want al bij haar aantreden beloofde de regering aan de zelfstandigen een statuut dat gelijkwaardig zou zijn aan dat van loontrekkenden. Op zijn minst een verregaande doelstelling! Meer concreet introduceerde ze in een eerste fase van de hervorming in 2004 het 'maxistatuut' voor de meewerkende echtgenoten van zelfstandigen, waardoor deze groep sindsdien ook zelf pensioenrechten kan opbouwen. In een tweede fase maakte de regering werk van hogere wettelijke minimumpensioenen voor zelfstandigen. Meer concreet besliste zij op de ministeraad van Oostende (maart 2004) dat de minimumpensioenen van zelfstandigen op regelmatige tijdstippen zouden verhogen. Dit tot en met 2007. In vergelijkend perspectief met het werknemersstatuut zien we duidelijk dat door deze verhogingen de verhouding tussen sociale bijdragen en pensioenopbrengst compleet is scheef getrokken. In het voordeel van de zelfstandigen.

In de tweede fase van de hervorming plande de regering, tegen midden 2006, de invoering van

een zogenaamde 'eerste pensioenpijler bis' voor zelfstandigen. Om de kloof met de werknemerspensioenen volledig te dichten. Maar van deze eerste pijler bis kwam helemaal niets terecht. Net als van de afschaffing van de vervroegingspercentages voor zelfstandigen die vóór hun 65ste met pensioen gaan. Zij zagen hun pensioenbedrag vóór 2007 verminderen met 5% per jaar dat zij vroeger met pensioen gingen. In de plaats kwam een progressieve herschikking van de vervroegingspercentages. Een mager doekje voor het bloeden in het licht van de vooropgestelde realisatie.

Pensioenstelsel, klaar voor de toekomst?

Tobback en zijn vrouwen

Ons Belgisch pensioenbeleid vindt zijn wortels in een maatschappelijk klimaat waarin het mannelijk kostwinnersmodel overheersend was. Aangezien vrouwen de voorbije decennia steeds meer buitenshuis zijn gaan werken, is er vandaag echter behoefte aan een pensioensysteem dat meer op maat van vrouwen is gesneden. Dat vergt echter een goede kennis van de carrièrepatronen van vrouwen. Daarom organiseerde Tobback een aantal conferenties rond vrouwen en hun pensioen, waarbij ook de *stakeholders* rond de tafel verzameld werden. Volgende vrouwvriendelijke pensioenmaatregelen vloeiden daaruit voort.

Het minimumrecht per loopbaanjaar zorgt ervoor dat te lage lonen bij de pensioenberekening worden opgetrokken tot een hoger bedrag. Men moet wel minimum vijftien jaar gewerkt hebben. Wegens hun veelal lagere loonniveau dan mannen, maken vrouwen meer aanspraak op dit minimumrecht per loopbaan-

jaar. De optrekking van het bedrag van het minimumrecht met 17% in oktober 2006 komt dus vooral de vrouwen en hun pensioen ten goede.

Omdat vrouwen veel meer deeltijds werken dan mannen, hadden zij tot voor kort vaak geen recht op een minimumpensioen. De voorwaarde om hiervan te kunnen genieten, was immers dertig jaar *voltijdse* tewerkstelling. In een maatschappelijk en politiek klimaat waarin flexibele loopbanen worden gepromoot, is dergelijke situatie niet verdedigbaar. Vandaar dat in oktober 2006 de toegang tot het minimumpensioen werd versoepeld voor deeltijds werkenden. Hoe? Door vanaf dan het aantal jaren deeltijdse tewerkstelling - weliswaar proportioneel - ook te laten meetellen bij het bepalen van het recht op het minimumpensioen.

Sinds 1 januari 2007 werden de grenzen toegelaten arbeid voor de gerechtigden op een overlevingspensioen opgetrokken. Op hetzelfde ogenblik is ook het totale verbod versoepeld om een overlevingspensioen te combineren met een werkoosheids-, ziekte- of invaliditeitsuitkering. Nu kan dit wél voor een periode van twaalf al dan niet opeenvolgende maanden. Gedurende die tijd wordt het overlevingspensioen wel beperkt tot het basisbedrag van de IGO. De concrete administratieve uitwerking van deze maatregel bleek echter een moeilijke kwestie die de pensioenminister zomaar uit het oog verloren had. Maandenlang nog na de publicatie van het uitvoerend KB hebben de beheerscomités van de RVA en het RIZIV rond de tafel gezeten over de precieze uitwerking en interpretatie van deze maatregel.

Communicatie met de burger

Mensen leven vaak in de overtuiging dat het vervroegd verlaten van de arbeidsmarkt geen noemenswaardige achteruitgang van hun pensioensituatie inhoudt. Dat is in werkelijkheid niet steeds het geval. Daarom was het één van Tobbyacks grootste beleidsprioriteiten om de informatieverstrekking rondom het pensioen te optimaliseren.

Daartoe werden diverse stappen ondernomen: een informatiebrochure voor jonge vrouwen, de Pensioengids 2006-2007 en de installatie

Bij de afschaffing van de 'infodienst pensioenen' was de regering veel te voortvarend...

van de gratis 'Groene telefoonlijn' bij de RVP. Tegen 2010 zou iedereen een individuele berekening van zijn pensioenbedrag kunnen bekomen. Vanaf 55 jaar moet dit zelfs ieder jaar automatisch gebeuren (AURA-project). Midden 2006 is men daar al geleidelijk aan mee begonnen. Dit heeft als voordeel dat iedereen tijdig (in)zicht zou moeten krijgen op de financiële gevolgen van langer of minder lang werken.

Deze info werd aangevuld met een simulatietool 'www.kenuwpensioen.be' om te kunnen nagaan welke individuele keuzen welke gevolgen zullen hebben voor je pensioen. Interessant, ware het niet dat de simulatie al gauw mank loopt als je een minder rechtlijnige carrière doorlopen hebt. Bovendien is er ook nog geen omzetting van bruto naar netto. Nog zeker voor verbetering vatbaar dus.

Bij de afschaffing van de 'infodienst pensioe-

nen' was de regering veel te voortvarend. Ze deed dit namelijk vooraleer het alternatief, de 'kruispuntbank voor de sociale zekerheid', volledig op punt staat. Jammer genoeg. Want deze infodienst zorgde bij de informatieverlening voor de coördinatie tussen de verschillende pensioeninstellingen (RVP, RSVZ en PDOS) wanneer iemand tijdens zijn actieve loopbaan een pensioen had opgebouwd in verschillende stelsels (werknemers, zelfstandi-

gen, ambtenaren). Gevolg? Terwijl je vroeger informatie kon inwinnen met een overzicht van de pensioenrechten opgebouwd in alle pensioenstelsels, werkt ieder stelsel nu afzonderlijk en is er bijgevolg op dit gebied geen coördinerende instantie meer. Een grote misser... en een groot gemis! Tot slot creëerde de paarse regering de mogelijkheid je pensioen elektronisch aan te vragen.

III. Besluit

Sterkten

- Globale analyse uitdagingen in het pensioenbeleid
- Voldoende ambitieus regeerakkoord
- Optrekking grenzen toegelaten arbeid 65-plussers
- Communicatie naar de burger
- Modernisering administratie
- Maatregelen pensioenrechten vrouwen
- Verbetering statuut zelfstandigen
- Uitbetaling kleinste pensioenen
- Optrekking IGO-basisbedrag

Het blunderboek

- Begrotingsbeleid pensioenen
- Gedifferentieerd loonplafond
- Verwaarlozing minimumpensioen werknemers
- Techniek welvaartsbonus
- Tweede pensioenpijler contractuele ambtenaren
- Slechte uitwerking cumulmaatregel overlevingspensioen en andere sociale uitkeringen
- Voortijdige afschaffing 'infodienst pensioenen'

Het ultieme verdict

67% - gematigd positief

Toekomst – Het regeerakkoord van Paars was voldoende ambitieus, maar dat zorgde er ook voor dat zeker niet alles consequent gerealiseerd werd. M.b.t. de betaalbaarheid van de pensioenen is de paarse regering de uitdaging niet voldoende aangegaan, terwijl het begrotingsbeleid de mist is ingegaan. Een hete aardappel voor de volgende equipe! De tewerkstellingsmaatregelen van het Generatiepact moeten hun concrete verdiensten op de lange termijn nog bewijzen. Bovendien kon het overleg met de sociale partners hier rond nog veel beter.

Wat de levensstandaard na pensionering betreft, heeft Paars hier en daar al een positieve aanzet naar de toekomst uitgewerkt. Vooral de kleinste pensioenen en de IGO hebben een positieve evolutie doorgemaakt. Maar gemiste kansen als de automatische structurele welvaartsaanpassing van de pensioenen en de democratisering van de tweede pensioenpijler dienen zeker ook vermeld.

Eindigend met een positieve noot, mag men zondermeer zeggen dat Tobbacq de modernisering van het pensioenstelsel met beide handen heeft aangepakt. Hoewel vele initiatieven zich nog volop in de beginfase bevinden, is er hier en daar toch wat verbeterd inzake de centralisering van gegevens, de communicatie naar de burger en tot slot ook de pensioenrechten van vrouwen. Het rapport is bijgevolg gematigd positief.

